

УДК 81'42:004.738.5:316.77

**Торчинська Н. М.,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри слов'янської філології,
Хмельницький національний університет**

СЕМА 'ЗАКЛИК' У СУЧАСНОМУ ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ

В умовах посилення інформаційних протистоянь в Україні особливої актуальності набувають дослідження мовних механізмів

впливу на суспільство. Основним середовищем гіперактивної взаємодії є сучасний інтернет-простір, де одним із завдань стає спонукання людей до певних дій. Ключовим інструментом такого імперативу вважається заклик, який відіграє центральну роль у формуванні громадської думки, мобілізації аудиторії та поширенні певних ідей.

Дефініція 'заклик' неодноразово була об'єктом вивчення. До прикладу, Н. Стасюк, досліджуючи політичний дискурс, наголосила на полісемічності поняття заклику й запропонувала узагальнене визначення: заклик – це «особливий тип мовленнєвого акту, під комунікативним призначенням якого розуміємо наявність наміру вплинути на адресата шляхом повідомлення певної інформації» [2, с. 81]. У цьому контексті повинні бути три обов'язкові складники: адресант (мовець) – повідомлення – адресат (слухач). Проте для успішного вирішення завдання (в нашому випадку – заклику до виконання певних дій) необхідна правильна комунікація, що суттєво відрізняється від звичайного мовленнєвого акту, який будується за зразком «мовець → слухач». Тут на перший план виходить комунікативна інтенція, коли мовець використовує увесь спектр вербальних і невербальних засобів із метою вплинути на слухача, який повинен відповідно зреагувати на почуте. Проте різні стилі мовлення мають свій набір таких елементів. Об'єктом нашого зацікавлення став інтернет-дискурс.

Під інтернет-дискурсом розуміємо динамічний процес комунікації та взаємодії в мережі Інтернет, що включає всі формати (текст, аудіо, відео) і нерозривно пов'язаний із неявними соціальними та культурними контекстами. Інтернет-дискурсу притаманні такі ознаки (згідно з дослідженнями М. Карпенка): глобальність, оперативність (швидка передача інформації), необмеженість обсягу інформації, доступність (будь-хто може користуватися), анонімність, потенційність (спрямованість комунікації на потенційного адресата), проникність (доступ до чужих повідомлень), статусна рівновага (рівноправність між всіма комунікантами), інтерактивність (будь-хто може висловлювати власні погляди), креалізованість (наявність у текстах графічних, аудіо- та відеоматеріалів), архівабельність (можливість інформації зберігатися довічно), премедітованість (обдумування повідомлення та його корекція), лабіальність мовлення (відсутність чітких правил і стандартність спілкування), гіпертекстовість (наявність покликань) тощо [1, с. 7–8].

Отже, враховуючи сучасні можливості та все більшу залежність людей, зокрема й українців, від соціальних мереж, інтернет-середовища, можемо стверджувати, що інтернет-дискурс ідеально підходить для

функціонування мовленнєвого акту заклику, специфіка якого визначається взаємодією двох основних функцій: інформування та впливу (інтенції). Виходячи з поняття інтенції як спрямованості свідомості, волі, почуттів на який-небудь предмет, вважаємо, що при аналізі різних типів закликів варто звернути увагу саме на особливість побудови відповідного комунікативного акту, спрямованого на вирішення певного завдання.

Як відомо, сучасний інтернет-простір перенасичений низкою різної інформації, коли журналісти, політичні оглядачі, блогери, зрештою, будь-хто більш-менш відомий суспільству повідомляє / переказує / інтерпретує певні факти й одночасно дає їм оцінку, використовуючи набір відповідних мовних засобів. Така форма викладу інформації дозволяє не просто констатувати події, а активно формувати суспільну думку, переконувати аудиторію та спонукати її до певних вчинків. У випадку із соцмережами на перший план виходять емоційно забарвлені слова, мовні кліше, експресивні та оцінні одиниці. Для досягнення мети впливу автори вдаються до різноманітних стилістичних прийомів та фігур, таких як метафори, епітети, гіперболи, літоти, риторичні запитання, що сприяє глибокому впливу на свідомість читача, формує його ставлення до подій і персоналій, а отже, й певною мірою спонукають до певних дій. Тут можна говорити про гібридний характер реалізації семи 'заклик', коли, крім імперативних конструкцій, особливого значення набувають різноманітні стилістичні засоби, які непомітно підштовхують читача до потрібної думки або вчинку. І якщо в авторському тексті можуть бути приховані заклики до виконання певних дій, то процес обговорення, часто анонімний, може перетворюватися на справжні баталії, формуючи суспільну думку, суспільне бажання.

Отже, оскільки заклик містить чітку інтенцію адресанта, спрямовану на зміну свідомості або поведінки адресата, викликають інтерес мовні засоби, які використовують мовці у процесі інтернет-комунікації.

Література

1. Карпенко М. Ю. Лінгвістичні особливості інтернет-дискурсу. *Мова*. 2016. № 26. С. 5–11.
2. Стасюк Н. Заклик як агітаційна форма політичного дискурсу: прагмалінгвістичний аспект. *Рідний край*. 2014. № 1 (30). С. 80–85.